

армії і флоту (в 1850 р. – більше половини бюджету). Постійними і найбільш дохідними джерелами бюджету були податки і «питні збори» [1, 56].

Кримська війна завдала економіці Росії важкий удар. З економічної точки зору Кримська війна була одним з найважчих випробувань за два століття – XVIII і XIX.

Таким чином, Кримська війна підписала смертний вирок кріпосному праву в Росії. Кріпацтво заважало розвитку промисловості, торгівлі, підприємництва. Воно прирікало країну на відставання від провідних індустріальних країн.

Звичайно, кріпосна економіка не могла впасти сама по собі. Були потрібні енергійні зусилля, щоб звільнитися від кріпацтва, що став гальмом розвитку Росії.

Список використаної літератури

1. Лачаева М. Ю. История России. XVIII – начала XX века: Уч. / М. Ю. Лачаева, Л. М. Ляшенко, В. Е. Воронин и др. – М.: Инфра-М, 2017. – 240 с. – [Електронний ресурс]. – <https://znanium.com/catalog/document?id=340843>

2. Вітенко М. Історія Росії. Від найдавніших часів до наших днів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. – 346 с. – [електронний ресурс]. – <https://www.twirpx.com/file/1500886/>

3. Соловьева А. М. Промышленная революция в России в XIX в. / А. М. Соловьева. – М.: Наука, 1990. – 274 с. – [електронний ресурс]. – <https://www.twirpx.com/file/765519/>

4. Федоров В. А. История России. 1861–1917: для студентов вузов по исторической специальности и историческому направлению / В. А. Федоров. – Изд. 2-е, испр. – М. : Высш. шк., 2004. – 383 с. – [електронний ресурс]. – <https://www.twirpx.com/file/32392/>

Науковий керівник: к. і. н., доц. Звірко́вський І. В.

Дзюра Ю. С.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ВЕЙМАРСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ТА ТРЕТЬОГО РЕЙХУ – РОЗВИТОК ТА ІДЕОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ

Проблема взаємовпливу культури та політики, зважаючи на її як теоретичне, так й практичне значення, не втрачає своєї актуальності і сьогодні. Особливо показовим є порівняння відтворення культурних феноменів в умовах різних політичних режимів в межах однієї країни. В цьому контексті значний інтерес становить аналіз розвитку культури двох протилежних Німеччин – демократичної Веймарської республіки та тоталітарного Третього Рейху.

Життя в Веймарській республіці, що проіснувала з 1919 до 1933 року, було максимально непростим. Версальський договір поставив Німеччину в жахливе становище. Політики, які не звикли до демократії, просто не розуміли, що робити, а інфляція була настільки страшною, що обклеїти стіни купюрами було дешевше, ніж купити шпалери. Проте мистецтво того часу не тільки продовжувало розвиватися, а й випередило кілька країн-переможців, подарувавши світові новий напрямок [1].

Після виснажливої Першої світової війни змучені німці нарешті відчували себе вільними. Багато поглянули на світ по-новому, і цей погляд відбився в музиці, літературі, театрі та живописі. Це призвело до того, що під час існування Веймарської республіки Німеччина стала центром європейського експресіонізму [1].

Звичайно, найяскравіше це проявлялося саме в образотворчому мистецтві. До середини 1920-х рр. воно, як і багато інших сфер культури, було пронизане спогадами з фронту. У цей час найчастіше зображувалися «маленькі люди», що стали перед жахливим ликом війни [1].

Після 1925 року, коли економіка стабілізувалася, основною течією в німецькому живописі стала «нова речовинність». Художники будували модель кристально ясного і детально опрацьованого світу, прагнучи показати, наскільки бездушною і механічною була дійсність. Цей дивний напрям поєднував реалізм зі схильністю до абстракції і стилізації, тому

при погляді на такі картини ставало некомфортно. Перебіг поділялося на два крила: праве, що прагне до довоєнного неокласицизму, і ліве, яке займалося соціальною критикою і карикатурою [1]. Пізніше роботи художників лівого крила були названі нацистами «дегенеративним мистецтвом» і підлягали знищенню. Художниками лівого крила були Отто Дікс і Макс Бекман.

Расова теорія, що була найважливішим елементом націонал-соціалістичної ідеології, була до початку 1930-х років істотно модернізована. І засобом цієї модернізації став культурно-політичний аспект, який перетворив расову теорію в расово-культурну ідеологію НСДАП. Звідси стає зрозумілим, що найважливішим пропагандистським досягненням націонал-соціалістичної ідеології було визнання культури як надзвичайно значущого елементу суспільного життя, здатного активно впливати на світогляд мас.

Створюючи «новий рейх», нацисти прагнули всіляко підкреслити конструктивні можливості свого режиму. Культура уявлялась їм вельми зручним засобом для такої «демонстрації», і тому вони невпинно проголошували необхідність «відродження» німецької культури і подолання її «занепаду і кризи», іншими словами, нацисти хотіли створити нову, «хорошу» культуру, відповідну до їх ідеології і політики [3].

Вони називали культуру попереднього історичного періоду «звироднілою, хворою, деградованою», тобто відмовляючись від досвіду і цінностей недавнього минулого, нацизм поміщав людину в «історичне ніщо» і давав зрозуміти, що владі все дозволено. Такий історичний нігілізм робив можливим крайнє вираження політичного волюнтаризму й анархії і створював умови для безмежного маніпулювання людьми [3].

Виходячи з принципів політичного керівництва культурою, нацисти створили систему придушення і заохочення культурного виробництва Німеччини. Придушення втілювалося в тоталітарному контролі і безумовному підпорядкуванні культури нацистській ідеології, а заохочення виражалося у створенні державних установ і громадських організацій, що були покликані регулювати і стимулювати культурне виробництво. Діяч культури в Третньому рейху позбавлявся свободи творчості, але при лояльному ставленні до нацистського режиму отримував можливість успішно реалізувати свій творчий хист [4].

Тоталітарний режим нацистської Німеччини припускав і вельми важливе значення суб'єктивного фактору в політиці у галузі культури. Концентрація в руках нацистського фюрера необмеженої влади, його величезний вплив на всі сфери життя в Третньому рейху від економіки до культури визначали основні напрямки культурно-політичної діяльності НСДАП і культурного життя в Третньому рейху.

Можна розглядати мистецтво Третнього рейху як якийсь період в історії німецької культури, що має самостійне значення. На перший погляд, для цього чимало підстав: еkleктизм образотворчого мистецтва і архітектури, їх спрямованість у минуле з опорою на класицизм, спрощеність художньої форми, оспівування в мистецтві колективного початку тощо. Тому мистецтво нацистського часу в цілому легко впізнається. І це природно, тому що в ідеологічній боротьбі проти недозволених форм мистецтва нацисти приділяли багато уваги питанням естетики, прагнучи обґрунтувати власні художні ідеали, демагогічно використовуючи для цього такі поняття, як «народність», «ясність, правдивість і простота». На противагу «швидкоплинності і тимчасовості» нових напрямків європейського та німецького мистецтва (експресіонізму, футуризму, дадаїзму тощо) вони зверталися до «вічних цінностей»: античних ідеалів краси і класицизму XIX століття [2].

Очевидно, що основною умовою природного формування епох і стилів в культурі є свобода, самостійність мистецтв, незалежність від політичної кон'юнктури – це саме те, що визначає свободу творчості і виникнення інновацій в мистецтві. Більшість дослідників визнає, що в культурі Третнього рейху як раз і була відсутня ця «інноваційність» – там не було відкрито нових шляхів, не було створено незвичайних художніх форм. На це накладається і явна політизованість цілого ряду творів мистецтва [3].

Отже, пріоритетність політичних цінностей визначала ставлення націонал-соціалістів до нових напрямків європейського та німецького мистецтва. Ці нові напрямки в мистецтві того

часу ідентифікувалися в свідомості мас з економічними, соціальними і політичними потрясіннями 10-х-20-х років ХХ століття. Нестримна, ні з чим не згідна комерціалізація суспільного життя в роки існування Веймарської республіки визначила подвійність художнього ринку: художнє виробництво, де тиражували культурні феномени індустріальними методами, і суто індивідуалізована художня творчість, надзвичайно відірвана від смаків мас. Діячі культури, художники дуже болісно відчували на собі негативний вплив ринкових відносин – вони або переважно вимушено втягувалися в виробництво масової та популярної художньої продукції, або поповнювали армію безробітних. Для 1930-х характерною стала загальна атмосфера жорсткого соціально-психологічного тиску, заідеологізованість, цензура та підпорядкованість образотворчого мистецтва тоталітарному нацистському режиму.

Список використаної літератури

1. Гэй П. Модернизм. Соблазн ереси от Бодлера до Беккета и – далее / П. Гэй. – М. : Ад Маргинем Пресс, Музей современного искусства «Гараж», 2019. – 492 с.
2. Голомшток И. Тоталитарное искусство / И. Голомшток. – М. : Галарт, 1994. – 268 с.
3. Искусство, которое не покорилось. Немецкие художники в период фашизма 1933-1945 / сост. и пер. С. Д. Комаров. – М. : Искусство, 1972. – 344 с.
4. Красноглядова Л. М. Фашизм и изобразительное искусство Германии / Л. М. Красноглядова, В. Я. Шапиро // Новая и новейшая история. – 1968. – № 5. – С. 109-118.

Науковий керівник: к.і.н, ст. викл. О. М. Абразума

Зима А. Г.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ГРЕЦЬКЕ ПИТАННЯ У ВІДНОСИНАХ МІЖ ВЕЛИКИМИ ДЕРЖАВАМИ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

На завершальному етапі і тим більше після завершення Другої світової війни визначаються напрямки міжнародних відносин в Європі. На Балканах зустрілися інтереси Великої Британії і Радянського Союзу, посилювались позиції Сполучених Штатів. Післявоєнна Греція стала певним полігоном для відпрацювання засобів утримання європейських країн в зоні впливу західних держав. Сучасна Греція досить активний гравець у Середземному регіоні, член НАТО, предмет впливу з боку Російської Федерації, особливо в аспекті відносин із Туреччиною, і тому поєднуючи всі ті чинники означена тема є актуальною для студентів-міжнародників.

Метою статті є висвітлення складових грецького питання у відносинах між Великою Британією, Сполученими Штатами і Радянським Союзом в 1944 – 1949 роках.

Основні дослідження даної теми пов'язані з грецькими, англійськими і американськими авторами [1, 2]. Серед російських публікацій відносно грецького питання слід зазначити дослідження А. Калініна [3; 4]. В українській науковій літературі означена тема відображена В. Крушинським, В. Манжолою [5], О. Овчаренком [6] в розділах з історії виникнення «холодної війни» загальноісторичних праць.

Під час Другої світової війни в Греції проти німецьких окупантів існував потужний рух Опору. Провідною організацією був Національно-визвольний фронт (ЕАМ), на чолі якого стояли ліві сили, головним чином комуністи. Супротив здійснювала також Національно-визвольна армія Греції (ЕЛАС), де важлива роль також належала комуністам. Наприкінці жовтня 1944 р. більша частина території Греції була звільнена від нацистів саме завдяки діям ЕЛАС. До влади могли прийти комуністи, як це сталося у сусідній країні – Югославії. Але у грудні 1944 р. в Греції висадилися частини королівської армії й англійські війська та ввійшли в Афіни. В країні розпочалися їх зіткнення з партизанськими загонами комуністів [5, 69].